

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ
НАУК РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН
Қазақстан Республикасының
педагогикалық университетінің
Абая

THE BULLETIN

THE NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
Abai Kazakh National Pedagogical
University

PUBLISHED SINCE 1944

3 (403)

MAY-JUNE 2023

ALMATY, NAS RK

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

БИЛЯЛОВ Дархан Нұрланұлы, PhD, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н = 2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы, 2023
Типографияның мекен-жайы: «Аруна» ЖК, Алматы қ., Мұратбаев көш., 75.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансент Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

БИЛЯЛОВ Дархан Нурланович, PhD, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального педагогического университета им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязгат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: ООО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Национальная академия наук Республики Казахстан, 2023

Адрес типографии: ИП «Аруна», г. Алматы, ул. Муратбаева, 75.

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

DEPUTY CHIEF DIRECTOR:

BILYALOV Darkhan Nurlanovich, Ph.D, Honorary Member of NAS RK, Rector of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2023

Address of printing house: ST «Aruna», 75, Muratbayev str, Almaty.

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 3. Number 403 (2023), 558-576
<https://doi.org/10.32014/2023.2518-1467.529>

FTAMP 06.71.57

© **Sh.A. Trusheva***, **A.T. Tleubayeva**, **R.B. Sartova**, **A.A. Zhakupov**,
A.T. Kaidarova, 2023

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

E-mail: sharafat.trusheva.80@mail.ru

ASSESSMENT OF THE IMPLEMENTATION OF POLICY IN THE FIELD OF MICE TOURISM IN KAZAKHSTAN BASED ON THE CLUSTER APPROACH AND REGRESSION MODEL

Trusheva Sharafat Aitmukhametovna — PhD. Doctoral student. L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

E-mail: sharafat.trusheva.80@mail.ru. ORCID: 0009-0007-7594-032X;

Tleubayeva Aitolkyn — PhD, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

E-mail: aitolkyn.t@mail.ru. ORCID: 0000-0002-5749-4289

Sartova Rysty — candidate of economic sciences, associate professor of the Department of Business Technology non-profit joint Stock Company Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

E-mail: sartova2010@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7982-0957;

Zhakupov Altynbek Amanzholovich — Associate Professor of the Department of Tourism, NJSC L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

E-mail: jakypov-alt@mail.ru. ORCID: 0000-0002-0381-6799;

Kaidarova Anar Toleutaevna — Master of Economics, Department of Business and Management, Innovative Eurasian University LLP, Pavlodar, Kazakhstan

E-mail: anara_kaidarova@mail.ru. ORCID: 0000-0001-5657-0772.

Abstract. The MICE tourism is one of the most efficient and diversified. The MICE tourism often plays a stimulating role for other sectors of the national economy. The MICE tourism is a dynamically developing sector of a modern tourist destination, it has formed in the tourism industry as a separate independent industry and plays an important role in the development of the national economy of any country, actively promotes concentration on the world market, is an essential condition for the success of modern companies' business, makes an important contribution to the development of the economy and the relevance of the topic, the development of MICE tourism contributes to the solution of contributes to economic and social problems. The article conducted an expert survey to determine the feasibility of using a cluster approach in the development of MICE tourism. In addition, on the basis of survey studies, a regression analysis was carried out on the number of visits of guests to MICE tourism using the SPSS method and appropriate conclusions were drawn. Thus, the

conducted research allowed us to determine which barriers hinder the development of MICE tourism in our country.

Keywords: MICE tourism, business tourism, cluster approach, regression model, business tourism infrastructure, inbound tourism

© Ш. А. Трушева*, А.Т. Тлеубаева, Р.Б. Сартова, А.А. Жақұпов,
А.Т. Кайдарова, 2023

Л.Н. Гумилев ағындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан.

E-mail: sharafat.trusheva.80@mail.ru

ҚАЗАҚСТАНДА MICE ТУРИЗМ САЛАСЫНДАҒЫ САЯСАТТЫ КЛАСТЕРЛІК ТӘСІЛ МЕН РЕГРЕССИЯЛЫҚ МОДЕЛЬ НЕГІЗІНДЕ ІСКЕ АСЫРУДЫ БАҒАЛАУ

Трушева Шарафат Айтмұхаметқызы — PhD Докторанты. Л.Н. Гумилев ағындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

E-mail: sharafat.trusheva.80@mail.ru. ORCID: 0009-0007-7594-032X;

Тлеубаева Айтолкын Тлеубайқызы — PhD, Л.Н. Гумилев ағындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан

E-mail: aitolkyn.t@mail.ru. ORCID: 0000-0002-5749-4289;

Сартова Рысты Бозманаевна — экономика ғылымдарының кандидаты, «Бизнес - технология» кафедрасының қауымдастырылған профессоры (доценті) Әл - Фараби ағындағы Қазақ ұлттық университеті коммерциялық емес акционерлік қоғамы. Алматы, Қазақстан

E-mail: sartova2010@mail.ru. ORCID: 0000-0001-7982-0957;

Жақұпов Алтынбек Аманжолұлы — «Л.Н. Гумилев ағындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ, туризм кафедрасының доценті м.а., Астана, Қазақстан

E-mail: jakupov-alt@mail.ru. ORCID: 0000-0002-0381-6799;

Кайдарова Анар Төлеутайқызы — экономика магистрі, «Бизнес және басқару» кафедрасы, «Инновациялық Еуразия университеті» ЖШС., Павлодар, Қазақстан

E-mail: anara_kaidarova@mail.ru. ORCID: ORCID: 0000-0001-5657-0772.

Аннотация. Туризмнің іскерлік бағыты ең тиімді және әртараптандырылған түрлерінің бірі болып табылады. Көбінесе іскерлік туризм ұлттық экономиканың басқа секторлары үшін ынталандырушы рөлін атқарады. Іскерлік туризм заманауи туризм бағытындағы қарқынды дамушы сектор, ол туристік индустриясында жеке дербес сала ретінде қалыптасты және кез-келген елдің ұлттық экономикасының дамуында маңызды рөл атқарады, әлемдік нарыққа шоғырлануына белсенді ықпалын тигізеді, заманауи компаниялардың бизнес жетістігінде ажырамас шарт болып экономиканың дамуына маңызды үлес қосады және тақырыптың өзектілігі мен іскерлік туризмнің дамуы - экономикалық-әлеуметтік мәселелерді шешуге ықпал етеді. Мақалада іскерлік туризмді дамытудағы кластерлік тәсілді пайдаланудың орындылығын анықтау үшін сараптамалық сауалнама жүргізілді. Сонымен қатар, сауалнамалық зерттеулердің негізінде MICE туризмі бойынша келген келушілер санына SPSS әдісі көмегімен регрессиялық талдау жүргізіліп, тиісті қорытындылар жасалды. Сонымен, еліміздегі MICE туризмінің дамуына қандай кедергілер тосқауыл болып тұрғанын анықтау үшін жасалған зерттеулер мүмкіндік берді.

Түйін сөздер: МІСЕ туризм, іскерлік туризм, кластерлік тәсіл, регрессиялық модель, іскерлік туризм инфрақұрылымы, келу туризмі

©Ш.А. Трушева*, А.Т. Тлеубаева, Р.Б. Сартова, А.А. Жакупов,
А.Т. Кайдарова, 2023

Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева,
Астана, Казахстан.

E-mail: *sharafat.trusheva.80@mail.ru*

ОЦЕНКА РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТИ МІСЕ-ТУРИЗМА В КАЗАХСТАНЕ НА ОСНОВЕ КЛАСТЕРНОГО ПОДХОДА И РЕГРЕССИОННОЙ МОДЕЛИ

Трушева Шарафат Айтмухаметовна — PhD Докторант. Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

E-mail: *sharafat.trusheva.80@mail.ru*. ORCID: 0009-0007-7594-032X;

Тлеубаева Айтolkын Тлеубайқызы — PhD, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

E-mail: *aitolkyn.t@mail.ru*. ORCID: 0000-0002-5749-4289;

Сартова Рысты Бозманаевна — кандидат экономических наук, ассоциированный профессор (доцент) кафедры «Бизнес - технологии», некоммерческого акционерного общества Казахский национальный университет имени аль - Фараби

E-mail: *sartova2010@mail.ru*. ORCID: 0000-0001-7982-0957;

Жакупов Алтынбек Аманжолович — и.о.доцента кафедры «Туризм» НАО «Евразийский национальный университет им.Л.Н.Гумилева», Астана, Казахстан

E-mail: *jakupov-alt@mail.ru*. ORCID: 0000-0002-0381-6799;

Кайдарова Анар Толеутаевна — магистр экономических наук, кафедры «Бизнес и управление», ТОО «Инновационный Евразийский университет»

E-mail: *anara_kaidarova@mail.ru*. ORCID: ORCID: 0000-0001-5657-0772.

Аннотация. Деловое направление туризма является одним из наиболее эффективных и диверсифицированных. Часто деловой туризм играет стимулирующую роль для других секторов национальной экономики. Деловой туризм является динамично развивающимся сектором современного туристского направления, он сформировался в туристской индустрии как отдельная самостоятельная отрасль и играет важную роль в развитии национальной экономики любой страны, активно способствует концентрации на мировом рынке, является неотъемлемым условием успеха бизнеса современных компаний, вносит важный вклад в развитие экономики и актуальность темы, развитие делового туризма способствует решению социально-экономических проблем. В статье проведен экспертный опрос для определения целесообразности использования кластерного подхода в развитии делового туризма. Кроме того, на основе опросных исследований был проведен регрессионный анализ по количеству посещений гостей в МІСЕ-туризме с помощью метода SPSS и были сделаны соответствующие выводы. Таким образом, проведенные исследования позволили определить, какие барьеры препятствуют развитию МІСЕ-туризма в нашей стране.

Ключевые слова: МІСЕ-туризм, деловой туризм, кластерный подход, регрессионная модель, инфраструктура делового туризма, въездной туризм

Кіріспе

Халықаралық нарықта іскерлік туризм саласы қарқынды дамып келеді және үлкен өсу әлеуетіне ие. Сондай-ақ, осы индустрияның жапсарлас салаларға да ықпалын, жалпы ел экономикасына қосқан үлесін ескерген жөн. Сонымен, халықаралық сарапшылардың пікірінше, индустрияның мультипликативті әсері 1:7 қатынасына жетуі мүмкін. Бұл осы салаға салынған әрбір теңге және онымен байланысты сегменттерге 5–7 теңге табыс әкелетінін білдіреді: туризм, көлік, қонақжайлылық, тамақтану, мәдениет, сауда және басқа да салалар үшін табысты бола алады. Болжам бойынша, әлемдегі іссапар шығындары 2022 жылға қарай 1,7 трлн долларға дейін өсуі керек еді. Алайда, COVID-19 пандемиясына байланысты болжамдар жүзеге аспады. Шығыстар 2020 жылы 53,8 % төмендегеннен кейін (661 млрд долл.-ға дейін), жаһандық шығындар 2021 жылы 14 % өсіп, 754 млрд доллар жетеді деп күтілген еді [1].

Алайда, болжам ақталмады және 2021 жылы іскерлік сапарларға жаһандық шығын 697 млрд долларды құрады. Іскерлік сапарлардың жаһандық шығындары 2021 жылғы деңгеймен салыстырғанда 2022 жылы 34% өсті, яғни 933 миллиард долларға дейін, пандемияға дейінгі деңгейдің 65% қалпына келді [2]. GBTA (Іскерлік туризмнің халықаралық қауымдастығы) 2026 жылға қарай іскерлік сапарлар толық қалпына келеді деп болжануда [3].

Іскерлік туризмнің әртүрлі салалары мен үрдістерін талдаған ғалымдарға - Архипова О.В., Бабкин А.В., Белянский В.П., Гончарова И.В., Джафари Дж. және т.б. жатады. Іскерлік туризмді ұйымдастыру қағидастары, осы саланы дамыту бағыттары туралы заманауи түсініктерді қалыптастыру жолдары А.Ю. Александрованың, Ю.К. Бронскаяның, Е.В. Вавилованың, В.Ю. Воскресенскийдің, В.Г. Гуляевтың, Д.А. Дыбальдың, Л.И. Иванованың, Е.Л. Ильинаның, А.А. Перованың, В.В. Рицидың және басқа зерттеушілердің еңбектерінде берілген. Ал Қазақстанда іскерлік туризмді дамыту мәселелері Н.Е. Дабылтаева, А.Е. Молдағалиева, А.М. Нұржанова, Б.У. Сыздықбаева және т.б. еңбектерінде көрсетілген.

ҚР Үкіметі, ұлттық туризм индустриясын дамыту үшін «Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Ұлттық даму жоспары» басым сала ретінде көрсетіп және «Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 жылға дейінгі тұжырымдамасында» міндеттері қойылған [4, 5].

Туристік қызмет нарығында өз алдына жеке бағыт ретінде іскерлік туризмге сұраныс - жалпы экономикалық жүйенің және бизнестің дамуымен бірге өсті. Іскерлік туризм өңірлер мен елдер арасында іскерлік, мәдени және ғылыми байланыстарды дамытуда маңызды рөл атқарады. Ұлттық экономиканы дамыту және оны әлемдік нарыққа біріктіруде - іскерлік туризм саласын дамыту процесіне әсер етеді.

МІСЕ – бұл іскерлік іс-шараларды, конференцияларды, көрмелерді және

басқа да іс-шараларды өткізуді қамтитын туризм түрі, елдегі қонақ үй, көлік, мәдени және инфрақұрылымдық салаларды дамыту үшін үлкен экономикалық әлеуетке ие. Еуразия орталығында орналасқан Қазақстан, МІСЕ туризм саласында табысты іс-шараларды ұйымдастыру үшін барлық мүмкіндіктерге ие. Алайда, биліктегілер мен кәсіпкерлердің жоғары уәжіне қарамастан, бүгінгі таңда бұл бағыт өзінің толық әлеуетіне жете алмай келеді.

Зерттеудің мақсаты – Кластерлік тәсіл мен регрессиялық модель негізінде, Қазақстанда іскерлік туризм саласындағы саясатты іске асыруды бағалау болып табылады.

Зерттеу әдістері

Зерттеудің негізі болып - сарапшылар арасында жүргізілген сауалнама алға қойылды. Қазақстан Республикасының ресми статистикалық деректері - ақпарат көздері ретінде алынды. Қойылған мақсатқа жету үшін жіктеу әдісін, құрылымдық, регрессиялық, кластерлік тәсіл, жалпылау, талдау және салыстыру әдістері, зерттеудің экономикалық және статистикалық әдістері қолданылды.

Талқылаулар мен нәтижелер

Кластерлік тәсіл және регрессиялық модель негізінде Қазақстанда іскерлік туризм саласындағы саясатты іске асыру мәселесі ретінде бағаланды.

Қазақстанның 17 аймағына, оның ішінде Ақмола, Ақтөбе, Алматы, Атырау, Батыс Қазақстан, Жамбыл, Қарағанды, Қостанай, Қызылорда, Маңғыстау, Павлодар, Солтүстік Қазақстан, Түркістан, Шығыс Қазақстан облыстары және де Алматы, Астана, Шымкент қалаларына талдау жасалған.

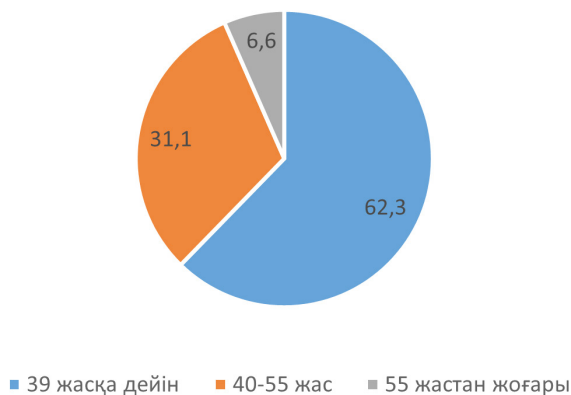
Әрбір өңір бойынша Қазақстанда іскерлік туризм саласындағы саясатты іске асыруды бағалаудың келесі көрсеткіштері алынған:

- туристік ресурстардың даму деңгейі (орналастыру орындарының саны);
- туристік өнімдер мен қызметтердің сапасы мен қолжетімділігі (орналастыру орындарының бір жолғы сыйымдылығы (төсек-орын);
- қолайлы туристік климат; қонақүйлердің толымдылығы, %;
- орналастыру орындарындағы нөмірлер саны;
- ішкі туризм бойынша орналастыру орындарымен келушілерге қызмет көрсетілгені (резиденттер);
- келушілер туризмі бойынша орналастыру орындарымен келушілерге қызмет көрсетілгені (резидент еместер);
- орналастыру орындарында қызмет көрсетілген келушілер саны;
- орналастыру орындарында көрсетілген қызметтер көлемі, мың теңге;
- іскерлік туристерге берілген, орналастыру орындарымен төсек-тәулік;
- аймақта ірі халықаралық іс-шараларды өткізу тәжірибесі;
- аймақтың оқиғалар индустриясы саласындағы саясаты және мамандандырылған үйлестіру органдарының қызметінің болуы.

Регрессия моделіндегі тәуелді айнымалы ретінде аймақтағы МІСЕ туризмі бойынша келушілер саны қарастырылды.

Зерттеу шеңберінде іскерлік туризмді дамытуда кластерлік тәсілді

пайдаланудың орындылығын анықтау үшін сараптамалық сауалнама жүргізілді. Сараптамалық сауалнамаға 61 сарапшыдан тұратын түрлі жастағы адамдар қатысты (сурет 1).

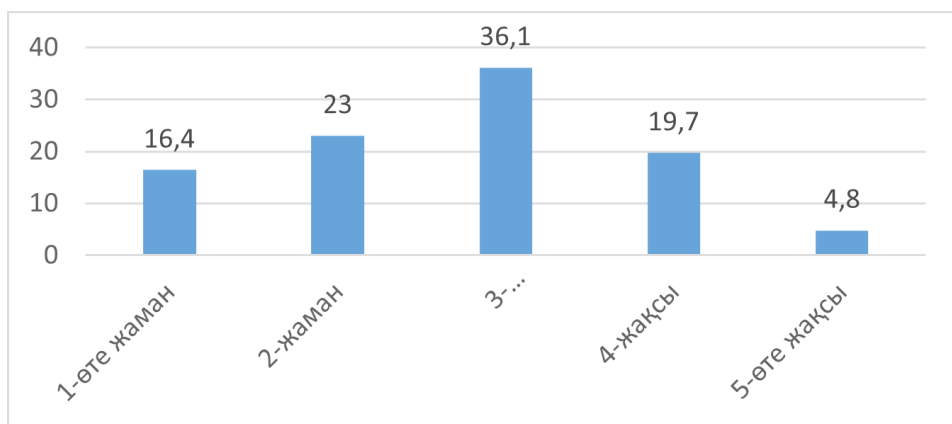

Сурет 1 – Сарапшыларды жасы бойынша бөлу

Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

39 жасқа дейінгі жас тобы 62,3 % (38 адам) құрады. Бұдан кейін 40-55 жас аралығындағы санат – 31,1 % (19 адам). 55 жастан асқан адамдар санаты сарапшылардың 6,6% құрады (4 адам).

Сарапшылардың 24,5 %-ы Қазақстанның туризм саласындағы кластерлік саясатын оң бағалады. Оның ішінде 19,7 % туристік саладағы кластерлік бастамалар «4» (жақсы) бағасына лайық деп санайды және сарапшылардың 4,8 % кластерлік саясатты «5» (өте жақсы) деп бағалады (сурет 2).

Сурет 2 – Қазақстанның туристік саласындағы кластерлік саясатының бағалануы жайлы пікір, %

Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

Сарапшылар түсініктемелерде Қазақстан Республикасының Үкіметі 2004 жылы бастамашы болған «Қазақстан экономикасын жетіспейтін салаларында кластерлерді дамыту арқылы әртараптандыру» жобасы туристік сала үшін әлі де оң нәтижелер беріп отырғанын, анығында бірінші қазақстандық кластерлік бастаманың негізі қаланғанын атап көрсетеді. МІСЕ туризм саласында туристік кластерді қалыптастырудың маңыздылығын ескере отырып, еліміздің қалған өңірлерінің туристік әлеуетін зерттеу мақсатында «IPK International» халықаралық компаниясымен 65 млн теңге сомасына шарт жасалды. Зерттеу қорытындысы бойынша еліміздің бәсекелестік артықшылықтары мен кластерлік бастамаларын ескере отырып, туристік саланы одан әрі дамыту стратегиясы бойынша ұсынымдары және олардың шеңберінде Оңтүстік Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Ақмола және Маңғыстау облыстарының пилоттық туристік кластерлерінің мастер-жоспарларының жобалары әзірленген болатын.

Жоғарыда баяндалғанды негізге ала отырып, республикамызда туристік саладағы қазақстандық кластерлік бастаманы нақты іске асыру бойынша тиімді жұмыс жүргізілді деп айтуға негіз бар. Алайда, нәтижелер жеміс бергеннен гөрі теріс болып шықты, себебі туристік кластерлерді дамытудың бірде-бір пилоттық жобасы практикалық іске асыру сатысына толық көлемде қол жеткізе алмады.

Мәселен, мемлекет басшысының Қазақстан халқына жыл сайынғы жолдауларын іске асыру жөніндегі негізгі бағыттардың (іс-шаралардың) жалпыұлттық жоспарын және «Қазақстан өңірлерінде әлеуеті бар туристік кластерді дамыту» тармағы шеңберінде Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022–2025 жылдарға арналған бағдарламасын орындау жөніндегі іс-шаралар жоспарының жүзеге асыру барысы туралы ақпаратқа сәйкес ОҚО әкімдігі келесі басым туризм орталықтарын анықтады: Шымкент, Түркістан, Сайрам, Созақ, Төлеби, Отырар, Бәйдібек және Түлкібас аудандары. Шебер-жоспардың жобасы әзірленді, оның шеңберінде Түркістан қаласы мен Отырар ауданындағы Жібек Жолы орталығында төменде көрсетілген туристік объектілердің құрылысына жобалау-сметалық құжаттама дайындалған. Алайда, аталған туристік объектілердің ешқайсысы салынбаған, ал туристік кластердің шебер-жоспары іске асырылмаған.

Көріп отырғанымыздай, Бағдарламада қойылған мақсат нақты және қол жетімді нәтижелерді қамтамасыз етпестен анық емес және дерексіз тұжырымдалған. Мұндай мақсаттарды іске асыру мерзімі, шын мәнінде, шектеусіз. Осыған байланысты міндеттерді тұжырымдау дұрыстығын бағалау қиынға соғады. Бағдарлама шеңберінде жүргізілген туризмнің қазіргі жай-күйіне талдау негізсіз болып табылады, нақты мәселелері де анықталмаған. Өңірлік туризмді табысты дамытудың халықаралық тәжірибесі де көрініс таппауда. Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары қойылған мақсаттар мен міндеттерге сәйкес келмейді. Бағдарлама бойынша күтілетін нәтижелерге толық көлемде қол жеткізілмеген. Іс-шаралар жоспарын орындау барысы мен нәтижелері туралы бағдарлама әкімшісінің мерзімді есептерін дайындау - міндеті болып табылатын мониторинг жүйесі де орын алмаған [7].

Сондықтан, зерттеу сарапшыларының 75,5% – туристік саланың кластерлік саясатын сыни бағалап, 1 (өте нашар) – ден 3 (қанағаттанарлық) балға дейін баға берілген. 2022 жылы туындаған негізгі мәселелердің ішінде сарапшылар төмендегілерге тоқталған болатын:

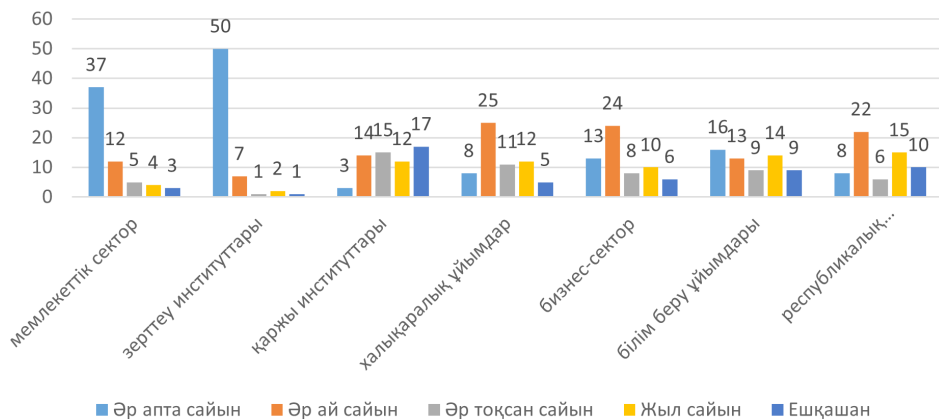
- билік тарапынан жобаның толық игерілмеуі;
- мемлекет - бизнес-ғылым моделінің элементтері арасында жолға қойылған өзара іс-қимылдың болмауы;
- нашар қаржыландырылу;
- кадрлардың төмен деңгейде даярлануы;
- мәлімделген мақсаттар мен міндеттерді іске асыруды бақылау жүйесінің болмауы (сурет 3).

Сурет 3 – Кластерлік саясатты бағалау жайлы пікір, %
Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

Сараптамалық сауалнама нәтижелері көрсеткендей, әріптестік қатынастардың және «мемлекет-бизнес-ғылым» моделінің элементтері арасындағы жолға қойылған өзара тығыз қатынастың болмауы 2021 жылы Қазақстанның туристік саладағы кластерлік саясатын іске асырудағы негізгі мәселелер тізімінде бірінші орынға ие. Ал стейкхолдерлермен тиімді өзара іс-қимыл кластердің іргелі міндеттерінің бірі болып табылады. Мінсіз кластерде Үкімет бизнесті қолдайды. Зерттеушілер бизнесмендермен үнемі диалог жүргізеді. Оқу орындары кластерді қажетті дағдылар мен құзыреттермен еңбек ресурстарымен қамтамасыз ету мақсатында компаниялармен өзара әрекет жасайды. Қаржы институттары компаниялармен ынтымақтасады және қажетті капиталды қамтамасыз етеді.

Осыған байланысты, біздің зерттеуіміздің аясында бүгінгі күні стейкхолдерлер бір-бірімен қаншалықты жиі өзара әрекеттесетіні бағаланған (сурет 4).

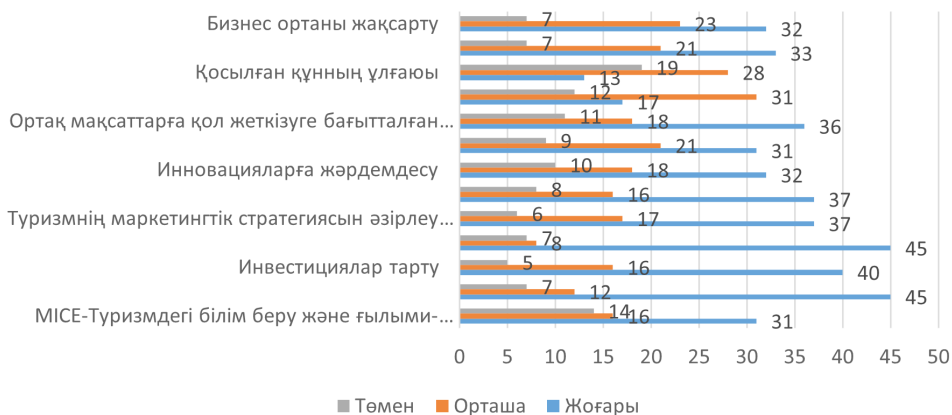

Сурет 4 – Искерлік туризм нарығындағы өзара қатынасы мен ынтымақтастығының басым түрлері жайлы пікір, %

Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

Нәтижелер апта сайынғы өзара әрекеттесудің оң статистикасын көрсетілген болатын. Бизнес-сектормен байланыста 50 сарапшы, мемлекеттік сектормен 37 сарапшы және республикалық коммерциялық емес ұйымдармен 16 сарапшы болды. Алайда халықаралық және білім беру ұйымдарымен өзара іс-қимылда төмен позициялар байқалған (8 жауаптан), ал зерттеу институттарымен апта сайын тек 3 сарапшы жұмыс істеді. Сонымен қатар, зерттеу институттарымен ай сайынғы өзара әрекеттесу нәтижелері жоғары статистиканы көрсеткен (14 жауап). Сондай-ақ, білім беру (25 жауап), қаржы (24 жауап) және халықаралық ұйымдармен (22 жауап) өзара іс-қимылда оң позициялар орын алған.

Туристік кластерді құру мақсаттарының басымдылығы мен деңгейлерін бағалау нәтижелері - осының дәлелі болып табылады (сурет 5).

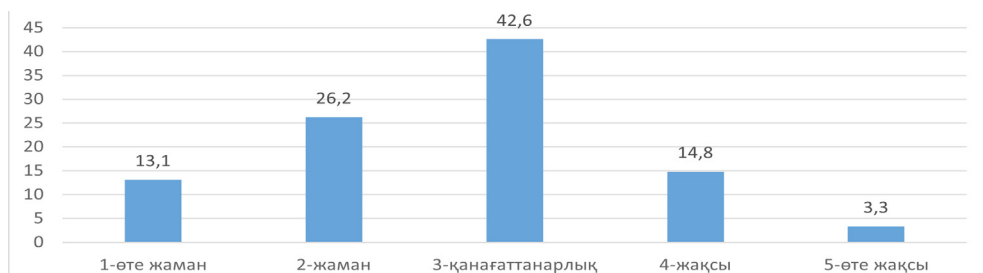

Сурет 5 – Искерлік туризм кластерін құру мақсаттарының басымдық деңгейлерін бағалау жайлы пікір, адам

Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

Сарапшылардың пікірінше, аталған мақсаттардың барлығы дерлік басымдықтың жоғары деңгейіне ие. Олардың ішінде кластерге қатысушылар арасында әріптестік қатынастарды құру және дамыту; туристік инфрақұрылымды дамыту; инвестициялар тарту; ортақ мақсаттарға қол жеткізуге бағытталған бірлескен орта құру; туризмнің маркетингтік стратегиясын әзірлеу және ілгерілету; жаңа туристік өнімдерді әзірлеу; жұмыспен қамтуды ұлғайту; туризмдегі білім беру және ғылыми-зерттеу ортасын жандандыру сияқты мақсаттар ең жоғары көрсеткіштерге ие.

Іскерлік туризм кластерінің негізгі стейкхолдерлерінің бірі білім беру ұйымдары болып табылады. Осыған байланысты біз сарапшылардан Қазақстандағы туризмнің білім беру және ғылыми кеңістігін бағалауын сұрадық. Осылайша, респонденттердің 42,6 % туризмдегі білім беру және ғылыми қызметке «қанағаттанған» бағасын берді (сурет 6).

Сурет 6 – Қазақстандағы туризмнің білім беру және ғылыми кеңістігін қалай бағалайтыны жайлы пікір, %

Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

Бұл ретте 1-ден 5-ке дейінгі шкала бойынша респонденттердің 26,2 % туризмнің білім беру және ғылыми кеңістігін 2-ге (нашар) бағалады, бұл ретте кадрлар даярлаудың төмендігін және білім беру бағдарламаларының нарық талаптарына сәйкес еместігін атап өтті.

Осыған байланысты іскерлік туризм саласындағы кадрлық әлеуетті сарапшылардың 49,2 % 3-ке бағалады (қанағаттанарлық), түлектердің басқарушылық және практикалық дағдыларының жоқтығын, коммуникативтік қабілетінің дамымағандығын және ағылшын тілін нашар білетіндігін атап өткен (сурет 7).

Сурет 7 – «Қазақстанның іскерлік туризм саласындағы кадрлық әлеуетін қалай бағалайтыны жайлы пікір, %

Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

Сарапшылардың 18,4 % іскерлік туризм кадрларын 4-ке (жақсы) және 6,6 % 5-ке (өте жақсы) бағалайды.

Бұл нәтижелер туризмдегі білім беру стандарттарын өзгерту, ең алдымен білім беру мен өндірістік практика бағдарламаларын қайта қарау қажеттілігін растайды.

«Іскерлік туризмдегі кластерді құру бойынша бастаманы кім қабылдауы керек?» деген сұраққа сарапшылардың 72,1 % мемлекет те, бизнес те тең дәрежеде деп жауап берген (сурет 8).

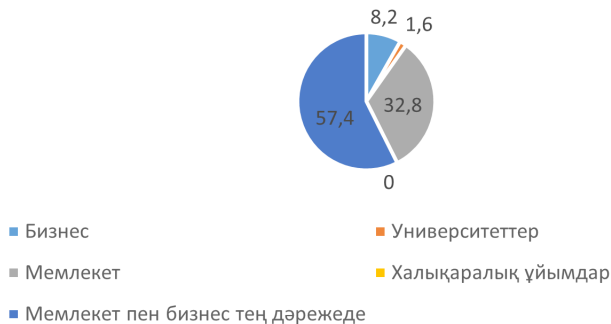

Сурет 8 – Іскерлік туризмдегі туристік кластерді құру бойынша бастаманы кім қабылдауы керектігі жайлы пікір, %

Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

Сарапшылардың 14,8 % – іскерлік туризмдегі туристік кластер құру жөніндегі бастаманы мемлекет қана өз мойнына алуға тиіс деп есептейді. Ал сарапшылардың 11,5 % – кластерлік бастамалар бизнес тарапынан-төменнен жоғары қарай жүруі тиіс деп санайды.

Іскерлік туризмдегі туристік кластерді құру және оның жұмыс істеуі жөніндегі қаржыландыру мәселелерін сарапшылардың 57,4 % мемлекет те, бизнес те бірдей дәрежеде өз мойнына алуға тиіс (сурет 9).

Сурет 9 – Құру бастамасын кім қаржыландыруы керектігі және туристік кластердің жұмыс істеуі жайлы пікір, %

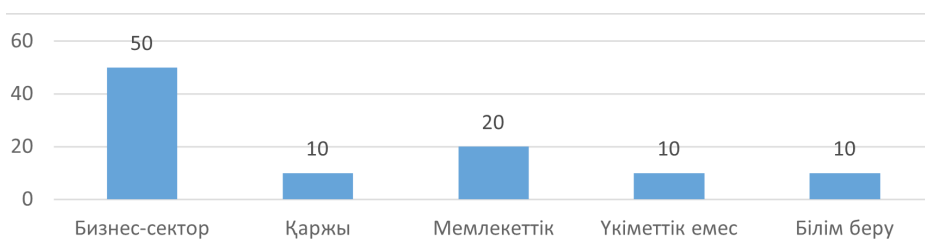
Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

Бұл ретте сарапшылардың 32,8 % – қаржыландыру көзі ретінде мемлекет болуы тиіс деп санайды және сарапшылардың 8,2% іскерлік туризмдегі туристік кластер қызметін қаржылық қамтамасыз етумен бизнес-орта айналысуы тиіс деп есептеген.

Туристік кластер қызметін қаржыландыру көздерінің бірі -қатысушылардың жарналары болып табылады. Сарапшылардың 57,6% жыл сайынғы жарналарға оң көзімен қарады, алайда сарапшылардың 42,4 % бұл пікірмен келіспеді (сурет 9).

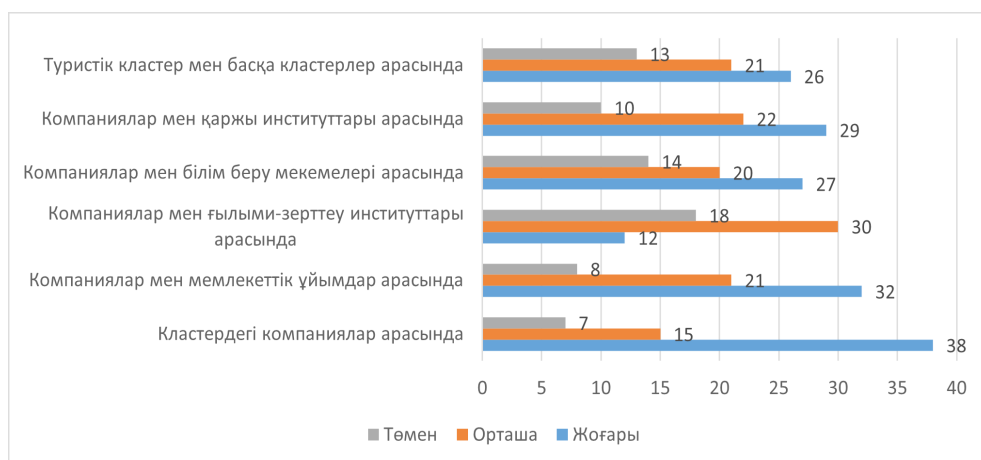
Сарапшылардың пікірінше, іскерлік туризмдегі Туристік кластер кеңесіне секторлардың мынадай өкілдері кіруі тиіс: 50 % – бизнес секторы, 20 % – мемлекеттік сектор, 10% - қаржы секторы, 10 % – үкіметтік емес сектор, 10 % – білім беру секторы (сурет 10).

Сурет 10 – MICE Туристік кластерінің кеңесіне қай сектордың өкілдері кіруі керектігі жайлы пікір, %

Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

Зерттеу шеңберінде іскерлік туризмдегі туристік кластердің өзара іс-қимылы мен ынтымақтастығының басым түрлері айқындалды (сурет 11).

Сурет 11 – Іскерлік туризмдегі туристік кластердің өзара іс-қимылы мен ынтымақтастығының басым түрлерін бағалау жайлы пікір, %

Ескертпе – авторлармен сауалнама нәтижелері бойынша құрастырылған.

Сарапшылардың пікірінше, өзара іс-қимылдың ең басым түрі — туристік кластердегі компаниялар арасындағы тікелей тиімді ынтымақтастық болып табылады. Екінші орында – компаниялар мен мемлекеттік ұйымдар арасындағы өзара іс-қимыл, үшінші орында-компаниялар мен қаржы институттары арасындағы өзара іс-әрекет. Көшбасшылардың рейтингін - туристік кластер мен басқа кластерлер арақатынасын, білім беру мекемелері арасындағы ынтымақтастық орнын толтырады.

Туристер мен шетелдік қонақтардың жоғары қажеттіліктеріне жауап беретін, жаңа сапалы және қазіргі заманғы жұмыс орындарын құруға, шетелдік инвестицияларды тартуға және Қазақстанды әлемдік туристік нарықта ілгерілетуге ықпал ететін MICE туризм саласындағы бәсекеге қабілетті туристік кластерді дамыту қажеттігі айқындалды.

Әрі қарай, көрсетілген параметрлердің тәуелді айнымалыға әсерін анықтау үшін – аймақтағы MICE туризмі бойынша келген келушілер санына SPSS әдісі көмегімен регрессиялық талдау жүргізілді (2011-2021 жылдардағы көрсеткіштер бойынша орташа деректер SPSS бағдарламасы арқылы өңделді).

Жалпы Қазақстан Республикасы бойынша 2011–2021 жылдарға арналған айнымалылар бойынша сипаттамалық статистика кесте1 мен 2 келтірілген.

Кесте 1 – MICE туризм үдерісінің SPSS-тапдауына арналған деректері

Көрсеткіштер	Бел-гі леу	2011ж	2012ж	2013ж	2014ж	2015ж	2016ж	2017ж	2018ж	2019ж	2020ж	2021ж
MICE туризмі бойынша келушілер саны	Y	1797971	2115260	2072954,8	1480682	1882581,4	1861428, 8	1692208	1649902,8	1480682	1247223	1443696
Орналастыру орындарының саны	X1	1463	1626	2000	2081	2114	2439	3338	3083	3444	3514	3670
Орналастыру орындарының біржолғы сыйымдылығы (төсек-орын)	X2	49221	61526	73831	86136	110747	104594	116284	123052	153815	183619	191653
Қонақ үйлерді толтыру, %	X3	20,09	22,32	22,55	17,86	18,98	21,88	16,49	16,84	17,01	17,36	20,99
Орналастыру орындарындағы нөмірлер саны	X4	32135	36106	40118	51434	59119	59716	62859	63494	75588	77131	79957
Келушілерге орналастыру орындары (резиденттер) қызмет көрсетті	X5	1452049, 35	1528473	1681320,3	2139862,2	2353848, 42	2567834, 64	2598404, 1	3209793,3	4279724,4	3328614	3882858
Резидент емес келушілерге қызмет көрсетілді	X6	425654,07	478263	526089,3	669568,2	645655,05	698263, 98	860873,4	946960,74	1004352,3	151673	208536
Орналастыру орындарымен көрсетілген қызметтер көлемі, мың тенге	X7	70176928, 48	87721160,6	83335102,57	96493276,66	122809624, 8	131581740, 9	15789 8089,1	156143 665,9	174565 109,6	6686 0328	7890 5119
Орналастыру орындарымен төсек-тәулік берілді	X8	3627619, 939	3701652, 999	3084710,832	3586873,061	4598555 ,206	5285695, 64	4805 177,854	4953791, 602	5566057, 98	5679651	6814509

Ескертпе – [6] дереккөзі негізінде құралған.

Кесте 2 – MICE туризм үдерісінің мәнін анықтауға арналған сипаттамалық статистика көрсеткіштері

Көрсеткіштер	Минимум	Орташа	Максимум
MICE туризмі бойынша келушілер саны	1247223	1702235	2115260
Орналастыру орындарының саны	1463	2615	3670
Орналастыру орындарының біржолғы сыйымдылығы (төсек-орын)	49221	114043	191653
Қонақ үйлерді толтыру, %	16,5	19,3	22,6
Орналастыру орындарындағы нөмірлер саны	32135	57968	79957
Келушілерге орналастыру орындары (резиденттер) қызмет көрсетті	1452049	2638434	4279724
Резидент емес келушілерге қызмет көрсетілді	151673	601444	1004352
Орналастыру орындарымен көрсетілген қызметтер көлемі, мың теңге	66860328	111499104	174565109
Орналастыру орындарымен төсек-тәулік берілді	3084710	4700390	6814509

Осылайша, MICE туризм саласындағы қызмет көрсетілген келушілердің орташа саны (резиденттер) талданған кезеңде 1702235 адамды құрады. Орташа алғанда, орналастыру орындарының сыйымдылығы барлық өңірлер бойынша 114043 төсек-орынды құрады. Қонақ үйлердің орташа толымдылығы 19,3 % құрайды. Орта есеппен 111499104 мың теңге сомаға орналастыру орындарымен қызметтер көрсетілгенін байқатты.

Корреляциялық талдау нәтижелері бойынша қонақүйлердің толтырылуы және MICE туризмі бойынша келушілер саны сияқты айнымалылар арасында мықты корреляция байқалады, сондай-ақ MICE туризмі бойынша төсек-орын мен келушілер саны берілген (кесте 3).

Кесте 3 – MICE туризм үдерісін анықтауға арналған жиынтықтық көрсеткіштері (үлгі)

Үлгі үшін жиынтық көрсеткіштері										
Модель	R	R-квадрат	Түзелген R-шаршы	Стандартты бағалау катесі	Өзгеру статистикасы					Дарбин-Уотсон
					R квадратын өзгерту	F Өзгерту	ст.св.1	ст.св.2	F өзгерісінің маңыздылығы	
1	1,0	0,999	0,996	16592,4	0,999	340,25	8	2	0,003	3,235
<p>а. Предикторлар: (константа), MICE келушілерге қызмет көрсетілді резидент еместерге, Қонақ үйлерді толтыру, %;</p> <p>Орналастыру орындарының саны; Келушілерге ішкі туризм бойынша орналастыру орындары (резиденттер) қызмет көрсетті; Орналастыру орындарының біржолғы сыйымдылығы (төсек-орын); Келушілерге келу туризмі бойынша орналастыру орындарымен қызмет көрсетілді (резидент еместер); Орналастыру орындарымен төсек-тәулік берілді; Орналастыру орындарындағы нөмірлер саны; Орналастыру орындарында қызмет көрсетілген келушілер саны; Орналастыру орындарымен көрсетілген қызметтер көлемі, мың теңге,</p> <p>б. Тәуелді айнымалы: MICE бойынша келушілерге қызмет көрсетіледі резиденттер</p>										

Жоғарыда келтірілген кестені талдай отырып, модель - статистикалық тұрғыдан маңызды, ал оны R-коэффициенті растайтын квадрат 0,999 тең екеніне көз жеткізіп отырмыз.

ANOVA регрессиялық моделінің параметрлері төмендегі кестеде келтірілген (кесте 4).

Кесте 4 – MICE туризм үдерісін талдауға арналған ANOVA регрессиялық моделінің көрсеткіштері

Модель	Квадраттар сомасы	ст.св.	Орташа квадрат	F	Маңыздылығы
1 Регрессия	749394073883,658	8	93674259235,457	340,252	0,003
2 Қалдық	550616667,528	2	275308333,764		
3 Барлығы	749944690551,186	10			

а. Тәуелді айнымалы: MICE бойынша келушілерге қызмет көрсетіледі резиденттер

б. Предикторлар: (константа),
MICE келушілерге қызмет көрсетілді резидент еместерге,
Қонақ үйлерді толтыру, %,
Орналастыру орындарының саны,
Келушілерге ішкі туризм бойынша орналастыру орындары (резиденттер) қызмет көрсетті,
Орналастыру орындарының біржолғы сыйымдылығы (төсек-орын),
Келушілерге келу туризмі бойынша орналастыру орындарымен қызмет көрсетілді (резидент еместер),
Орналастыру орындарымен төсек-тәулік берілді,
Орналастыру орындарындағы нөмірлер саны,
Орналастыру орындарында қызмет көрсетілген келушілер саны,
Орналастыру орындарымен көрсетілген қызметтер көлемі, мың теңге.

Регрессия моделі коэффициенттерінің көрсеткіштері төмендегі кесте 5 келтірілген.

Кесте 5 – MICE туризм үдерісін талдауға арналған регрессиялық модель коэффициенттері

Модель	Стандарталмаған коэффициенттер		Стандартталған коэффициент	t	Маңыздылығы
	B	Стандартталған қате	Бета		
1 (Константа)	875350,917	102933,869		8,504	0,014
2 Орналастыру орындарының саны	-196,549	26,756	-0,583	-7,346	0,018
3 Орналастыру орындарының біржолғы сыйымдылығы (төсек-орын)	21,396	2,097	3,664	10,204	0,009
4 Қонақ үйлерді толтыру, %	67655,645	3531,919	0,579	19,155	0,003
5 Орналастыру орындарындағы нөмірлер саны	-44,296	3,977	-2,671	-11,139	0,008

6	Келушілерге орналастыру орындары (резиденттер) қызмет көрсетті	-0,394	0,044	-1,359	-8,986	0,012
7	Резидент емес келушілерге қызмет көрсетілді	0,368	0,245	0,373	1,501	0,272
8	Орналастыру орындарымен көрсетілген қызметтер көлемі, мың теңге	0,008	0,001	1,137	6,381	0,024
9	Орналастыру орындарымен төсек-тәулік берілді	0,018	0,027	0,073	0,660	0,577
а. Тәуелді айнымалы: МІСЕ туризмі бойынша келушілер саны						

МІСЕ туризмі бойынша келушілер санының қалдық статистикасы төмендегі кестеде келтірілген (кесте 6).

Кесте 6 – МІСЕ туризм үдерісін талдауға арналған қалдық статистикасы

	Минимум	Орташа	Максимум	Стандартты ауытқу	N
Болжамды мағынасы	1255370,5000	1702235,4364	2128123,7500	273750,62993	11
Қалдық	-12863,85156	0,00000	7927,22803	7420,35489	11
Стандартты Болжамды мағынасы	-1,632	0,000	1,556	1,000	11
Стандартты Қалдық	-0,775	0,000	0,478	0,447	11
а. Тәуелді айнымалы: МІСЕ туризмі бойынша келушілер саны					

Осылайша, Қазақстанда МІСЕ туризм саласындағы саясатты іске асыруды айқындайтын регрессиялық модель төменде келтірілген:

$$\begin{aligned} \text{Өңірде МІСЕ – туризмі бойынша келушілер көлемі} &= 875350,917 \\ &+ 67645,555 \text{ Орналастыру орындарының біржолғы сыйымдылығы (төсек} \\ &\text{– орын)} + 954,69 \text{ Қонақүйлердің толтырылуы} \\ &\text{– } 44,296 \text{ Орналастыру орындарымен төсек тәулік берілді} \end{aligned}$$

Мұндағы:

- Аймақтағы МІСЕ – туризмге келушілер саны
- x_1 -Орналастыру орындарының саны
- x_2 -Бір жолғы сыйымдылық
- x_3 -Қонақүйлердің толымдылығы
- x_4 -Орналастыру орындарындағы нөмірлер саны
- x_5 -Келушілерге қызмет көрсету (резиденттер)
- x_6 -Келушілерге (резидент еместерге) қызмет көрсетілді
- x_7 -Қызмет көлемі
- x_8 -Төсек тәулік берілген

Осылайша, тәуелді айнымалыға орналастыру орындарындағы сандар саны сияқты көрсеткіш теріс әсер етеді екен. Тәуелді айнымалыға оң әсерін тигізетін параметрлер: орналастыру орындарының біржолғы сыйымдылығы (төсек-орын), қонақ үйлердің толтырылуы.

Қорытынды

Регрессиялық модель негізінде MICE туризмінің дамуын тиімді жоспарлау мен болжау арқылы іскерлік туризмнің оң даму саясатын қалыптастыруға болады.

Іскерлік туризмді дамыту саласындағы міндеттерді негізге ала отырып, елімізде іскерлік туризмді дамытудың негізгі бағыттарын айқындап көрсете аламыз:

- іскерлік туризм саласын дамытуды нормативтік-құқықтық қамтамасыз етуді жетілдіру;

- іскерлік туризм саласын дамытудың ұйымдық және экономикалық шарттарын жетілдіру;

- Қазақстан өңірлерінде іскерлік туризмді дамыту стратегиясын қалыптастыру;

- іскерлік туризмге, қатысушылардың барлық топтарының өзара іс-қимыл тетіктерін үйлестірудің заманауи жүйесін құру;

- іскерлік туризмді әдістемелік және ақпараттық-талдамалық қамтамасыз ету;

- іскерлік туризм индустриясын материалдық-техникалық қамтамасыз етуді жақсарту;

- іскерлік туризм индустриясы саласындағы білікті мамандарды даярлау;

- іскерлік туризмді дамытуды инновациялық-технологиялық қамтамасыз ету;

- Қазақстанның іскерлік туризм индустриясын халықаралық туристік қызметтер нарығына жылжытуды жарнамалық-маркетингтік қамтамасыз ету.

Қалай болғанда да, Қазақстандағы MICE туризм тиімді бағыт болуы мүмкін. Республикамыздағы MICE туризм бірінші кезекте ішкі туризмді жетілдіруге сүйенеді, яғни ішкі туризмді дамытуға - ұлттың өзі мүдделі болуы тиіс. Талдау барысы MICE саласының даму мәселелерін анықтауға мүмкіндік берді. Ең алдымен, қызметкерлердің кәсіби деңгейін арттыру қажеттілігі туындады. Бүгінгі күні осы саланың мамандары үшін базалық білім беру бағдарламалары іс жүзінде жоқ. Негізінен барлығы біліктілікті арттыру немесе қайта даярлау курстарымен ғана шектеледі.

ӘДЕБИЕТТЕР

WPTM Outlook Annual Global Report & Forecast, 2021 // 25.07.2022.

Global business travel recovery stalled by recent headwinds // 17.02.2023.

GBTA Projects Full Business Travel Recovery by, 2026 // 17.02.2023.

Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы. Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Ұлттық даму жоспарын бекіту және Қазақстан Республикасы Президентінің кейбір жарлықтарының күші жойылды деп тану туралы: 2018 жылдың 15 ақпанда, №636 бекітілген // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1800000636>. 27.02.2019.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы. Қазақстан Республикасының туристік саласын дамытудың 2023 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы: 2017 жылдың 30 маусымы, №406 // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1700000406>. 27.08.2019.

Қазақстан туризмі 2017–2021: стат. жин. / Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі – Нұр-Сұлтан, 2022. – 65 б.

Trusheva Sh., Abdramanova G., Zhakupov A. et al. Assessment of the impact of regional characteristics and the development of event tourism on business tourism in the Republic of Kazakhstan based on clusterization and a regression model // Journal of Environmental Management and Tourism. – 2022. – Vol. 13. Issue 4 (60). – Pp. 985–994.

REFERENCES

BTI™ Outlook Annual Global Report&Forecast – 2021 // [https:// revistatravelmanager.com/wp-content/uploads/2022/02/2021-gbta](https://revistatravelmanager.com/wp-content/uploads/2022/02/2021-gbta). 25.07.2022.

Global business travel recovery stalled by recent headwinds // [https:// insights.ehotelier.com/global-news/2022/08/25/global-business-travel](https://insights.ehotelier.com/global-news/2022/08/25/global-business-travel). 17.02.2023.

GBTA Projects Full Business Travel Recovery by 2026 // [https://www. businessstravelexecutive.com/news/gbta-projects-full-business-travel](https://www.businessstravelexecutive.com/news/gbta-projects-full-business-travel). 17.02.2023.

Qazaqstan Respublikasy Prezidentiniñ Jarlyǵy. Qazaqstan Respublikasynyñ 2025 jylǵa deingı Últtyq damu josparyn bekitu jáne Qazaqstan Respublikasy Prezidentiniñ keibir jarlyqtarynyñ kúshı joiyldy dep tanu turaly: 2018 jyldyñ 15 aqpannda, №636 bekitilgen // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1800000636>. 27.02.2019.

Qazaqstan Respublikasy Úkımetinıñ Qaulysy. Qazaqstan Respublikasynyñ turistik salasyn damytudyñ 2023 jylǵa deingı tıjyrymdamasyn bekitu turaly: 2017 jyldyñ 30 mausymy, № 406 // [http:// adilet.zan.kz/kaz/docs/P1700000406](http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1700000406). 27.08.2019.

Qazaqstan turizmi 2017–2021: stat. jin. / Qazaqstan Respublikasy Strategialyq josparlau jáne reformalar agenttigi – Nūr-Súltan, 2022. – 65 p.

Trusheva Sh., Abdramanova G., Zhakupov A. et al. Assessment of the impact of regional characteristics and the development of event tourism on business tourism in the Republic of Kazakhstan based on clusterization and a regression model // Journal of Environmental Management and Tourism. – 2022. – Vol. 13. Issue 4 (60). – Pp. 985–994.

**МАЗМҰНЫ
ПЕДАГОГИКА**

Р.С. Ахитова, Л.Б. Бегалиева, Г. Мурсалимова, Ж. Абельтаева, Г.А. Джамашова КЕЙС ТЕХНОЛОГИЯСЫ НЕГІЗІНДЕ БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ.....	5
Р. Булатбаева, С. Жүсіпбаев, В. Әділова, Ж. Жақиянова, З. Айчанова DIGITAL-РЕСУРСТАР БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ АКАДЕМИЯЛЫҚ ҮЛГЕРІМІН АРТТЫРУДЫҢ МОТИВАЦИЯЛЫҚ ФАКТОРЛАРЫ РЕТІНДЕ ("ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ" ПӘНІН ОҚИТУ ТӘЖІРИБЕСІНЕН).....	13
Н.Г. Галымова, Ж.С. Мукаатаева, Н.С. Жусупбекова, М. Оразбаева БОЛАШАҚ ХИМИЯ МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЯЛАРДАУДА ӘЛЕУМЕТТІК – ГУМАНИТАРЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ЖОЛДАРЫ.....	32
А.Қ. Ділдабек, М.А. Ермаганбетова, А.А. Тумышева ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕРДЕГІ "SMART-ТЕХНОЛОГИЯЛАР" ҰҒЫМЫНЫҢ МӘНІН ТАЛДАУ.....	45
А.С. Елубай, Г. Сарсеке, Н. Бирай ҚАЗАҚ ЖӘНЕ ТҮРІК МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРІН СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСТАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРУДА ҚОЛДАНУДЫҢ АЛҒЫ ШАРТТАРЫ.....	56
Н.Н. Ерболатов, А.Т. Байкенжеева, Н.А. Ахатаев, И.О. Аймбетова, Д.У. Сексенова ҚАЗАҚСТАН ЖОО МАГИСТРАТУРА БОЙЫНША БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫН САЛЫСТЫРУ ЖӘНЕ БИОЛОГ МАГИСТРЛЕРДІ ДАЙЫНДАУДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ.....	68
Е. Ергөбек, Ш. Раманкулов, Е. Досымов STEM ОҚИТУ НЕГІЗІНДЕ БІЛІМГЕРЛЕРДІҢ СЫН-ТҮРҒЫСЫНАН ОЙЛАУЫН ДАМУ ТӘСІЛІСІНІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	83
А.С. Ерултанова., Н. Карелхан, Г.Т. Азиева, М.С. Уайсова, Л.М. Абдибекова ИНКЛЮЗИВТІ СЫНЫПТА ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ ПӘНІН ОҚИТУДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫ.....	92
Р.З. Жилмагамбетова, Ж.Б. Копеев, К.Р. Кусманов, Д.И. Кабенов, А.А. Джаккина ДЕРБЕС БЕЙІМДЕП ОҚИТУ: ТАЛДАУ, САЛЫСТЫРУ, ҚОРЫТЫНДЫЛАР.....	102

Ж.А. Жұмабаева, А.К.Рысбаева, М.Н. Оспанбекова, А.Д.Рыскулбекова, С.Ж.Турикпенова БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ ПӘНДЕРІН МЕТАПӘНДІК ТҮРҒЫДА ОҚЫТУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ.....	114
Р.Ш. Избасарова Г.Н. Бектемирова КӨПТІЛДІ ОРТАДА БОЛАШАҚ БИОЛОГИЯ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ АҚПАРАТТЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫ.....	131
Г.Б. Кожаметова ОҚЫТУДЫҢ ОРТА КЕЗЕҢІНДЕГІ ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА ӘРТҮРЛІ СӨЙЛЕУ ТИПТЕРІМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУ.....	146
Г.А. Наби, Б.К. Сактағанов, Ш.С. Султанбеков, Ш.К. Тухмарова, Л.Ш. Арипбаева БОЛАШАҚ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТАРДЫҢ ЭМОЦИОНАЛДЫҚ ИНТЕЛЛЕКТІН ДАМУЫ.....	160
Ш. Раманқұлов, М. Нуризинова, Е. Досымов, А. Аханова БОЛАШАҚ ФИЗИКА МҰҒАЛІМДЕРІНЕ ФИЗИКАНЫ АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕ ОҚЫТУДЫҢ ҚАҒИДАЛАРЫ МЕН МАЗМҰНЫ.....	172
М.С. Сабыржанова, С.В. Ананьева ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ЕРМЕК ТҮРСЫНОВТЫҢ «МӘМЛҰК» РОМАНЫН ЗЕРДЕЛЕУДІҢ ӘДІСТЕРІ МЕН ТӘСІЛДЕРІ.....	187
М. Серік, Д.Ш. Тлеумагамбетова РУТНОН ПРОГРАММАЛАУ ОРТАСЫНДА КРИПТОГРАФИЯ АЛГОРИТМДЕРДІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ӘДІСТЕРІ.....	203
М.М. Слямхан, Д.Б. Сыдықов ҚАЗАҚСТАН ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ МАТЕМАТИКАДАН ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	218
А.С. Смыков, З.К. Кульшарипова, Л.С. Сырымбетова, З.Ш. Шавалиева, И.О. Сайфурова, З.Е. Бурашова ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МӘДЕНИЕТ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	231
Э.Ә. Сұлтанова, Б.Н. Нүсіпжанова, Ж. Бисенбаева, Б.З. Медеубаева, Р.Қ. Досжан ПЕДАГОГТЕРДІҢ КӘСІБИ ҚЫЗМЕТІНДЕГІ МӘДЕНИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМУЫ.....	246

К.Ж. Утеева, А.С. Жармағамбетова, Г.К. Касымова
ЖАҒАНДЫҚ ӘЛЕМДЕГІ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТА
ҰЛТТЫҚ БІРЕГЕЙЛІКТІ САҚТАП ОҚЫТУДЫҢ МАҢЫЗЫ.....257

ЭКОНОМИКА

А. Абдимомынова, А. Жайшылық, И. Ким, Э. Темирбекова, А. Алибекова
ӨНІРДІҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӘЛЕУЕТІ: ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ
ЖӘНЕ БАСЫМДЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....267

Ш.К. Абикенова, А.П. Коваль, Л.М. Шаяхметова, А.Б. Бекмағамбетов,
Ш.Т. Айтимова
ҚАЗІРГІ ЕҢБЕК ЖАҒДАЙЛАРЫ, ҰЛТТЫҚ СТАТИСТИКА ДЕРЕКТЕРІ
ЖӘНЕ БАСҚА ДА АҚПАРАТ КӨЗДЕРІ НЕГІЗІНДЕ ӨНДІРІСТІК
ЖАРАҚАТТАНУ ДЕНГЕЙІ.....281

Д.Т. Алиасқаров, Р.Т. Исақова, Қ.Қ. Мұздыбаева, И.Қ. Райымбекова,
С. Н. Мищук
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ПЕН ӘЛЕУМЕТТІК ТҰРАҚТЫЛЫҚ
ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ КӨШІ-ҚОН МӘСЕЛЕЛЕРІН КЕҢІСТІКТІК
ТАЛДАУ.....298

Ж.К. Алтайбаева, В.П. Шеломенцева, Д.З. Айгужинова,
Ш.Е. Муталляпова, Р.К. Алимханова
МАЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНДАҒЫ БИЗНЕС-ПРОЦЕСТЕРДІ
ҚАРЖЫЛЫҚ МОДЕЛЬДЕУ.....315

Ж.А. Бабажанова, Ж.З. Баймукашева, Г.Ж. Рысмаханова,
Ж.Қ. Басшиева, А.К. Оразғалиева
ЭТНИКАЛЫҚ РЕПАТРИАЦИЯ САЯСАТЫН ТИІМДІ ЖҮЗЕГЕ
АСЫРУДЫҢ ЖОЛДАРЫ.....327

М. Баймағанбетова, М. Рахымбердинова, С. Баймағанбетов
МҰНАЙДЫҢ ҚАЗАҚСТАННЫҢ МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ
ЦИКЛДАРЫНА ӘСЕРІ.....341

А.Ж. Бұхарбаева, Г.Н. Бисембаева, Ш.Ж. Сейітжағыпарова,
Б.К. Нурмағанбетова, А.Ж. Машаева
АГРОӨНЕРКӘСІПТІК КЕШЕНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҮРДІСТЕРДІ
ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ ӘЛЕМДІК ТРЕНДТЕРІ.....354

Н.Б. Давлетбаева, Ж.А. Бабажанова, З.Б. Ахметова, Г.М. Мухамедиева,
С. Серикбаев
ЗЕРТТЕУ ЕЛДЕРІНДЕГІ ЭТНИКАЛЫҚ РЕПАТРИАЦИЯНЫҢ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ТИІМДІЛІГІ.....366

- С.Т. Дошманова, Б.Ж. Болатова, Г.А. Мауина, А.Ж. Жолмұханова, М. Замирбекқызы**
ҒЫЛЫМНЫҢ ЭКОНОМИКАНЫҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІНЕ
ӘСЕРІ.....382
- Р.Ә. Есберген, Г.Н. Асрепов, А.К. Оразғалиева, Г.М. Сагиндыкова, Ш.У. Ниязбекова**
АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ АУЫЛДЫҚ ОКРУГ ӘКІМДЕРІНІҢ ҚЫЗМЕТІ:
ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН
ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....391
- Б.А. Жүнісов, Г.К. Демеуова, М.Г. Қайырғалиева, Г.М. Сағындықова, Т.Ф. Алхассан**
ЖАСТАРДЫҢ АРАСЫНДАҒЫ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУДЫ ШЕШУДІҢ
ЖЕТІЛДІРУ ЖОЛДАРЫ.....407
- З.О. Иманбаева, А.К. Оралбаева, А.Ж. Наурызбаев, М.А. Умирзакова, Б.Х. Айдосова**
КАЛЬКУЛЯЦИЯЛАУДЫҢ ЗАМАНАУИ ЖҮЙЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ
ОТАНДЫҚ КӘСІПОРЫНДАРДА ҚОЛДАНУ ТӘЖІРИБЕСІ.....423
- Г.Е. Кайрлиева, Г.К. Жанибекова, К.Б. Утегенова, А.Т. Султанов, Е.А. Богданова**
АУЫЛДА ӨЗІН-ӨЗІ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ ЖӘНЕ АУЫЛ
ШАРУАШЫЛЫҒЫ ЕМЕС КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУ.....439
- А.М. Кулагина, Д.Е. Нурмуханбетова, С.З. Сайдуллаев**
ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ АППАРАТТЫ ЖҮЙЕЛЕУ ЭЛЕМЕНТІ РЕТІНДЕ
ТАМАҚТАНУ ҚЫЗМЕТТЕРІН ЖІКТЕУДІ ӨЗІРЛЕУ.....452
- А.А. Куланов, М.А. Айтказина, Э.А. Рузиева, А.Д. Каршалова, А.К. Саулембекова**
ЖАСЫЛ ҚҰРАЛДАРДЫҢ ҚАРЖЫ ЖҮЙЕСІНІҢ ЖАҒДАЙЫНА
ӘСЕРІ.....470
- Г.Т. Кунуркульжаева, А.К. Бакпаева, И.Т. Иманғалиева, Г.К. Демеуова, Ж. Байшукурова, А.А. Нурғалиева**
АУЫЛ ТҰРҒЫНДАРЫНЫҢ ӨМІР САПАСЫН БАҒАЛАУ ҮШІН
АҚПАРАТТЫҚ БАЗАСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....483
- Л.А. Курманғалиева, Е.Б. Аймағамбетов, Б.Қ. Джазықбаева, Б.К.Спанова**
ХАЛЫҚТЫҢ ТАБЫСТАРЫН ЖӘНЕ ОНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫН
ЗЕРТТЕУДІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ-ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ.....497

Г.Е. Нурбаева, А.Н. Ксембаева, Б.Б. Мубаракова, Г.К. Бейсембаева, Б.К. Смаилов, А.Ж. Қуниязова ҚАЗАҚСТАНДА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КОММЕРЦИЯЛАНДЫРУДЫҢ ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	507
Л.А. Омарбакиев, Ж.Т. Рахымова, М.Т. Баєтова, И.М. Баубекова ҚАЗАҚСТАНДА КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУДЫ ЖАНДАНДЫРУ ФАКТОРЛАРЫНЫҢ, ОНЫҢ ІШІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ФАКТОРЛАРДЫҢ ӘСЕРІ.....	519
А.С. Тапалчинова, Н.С. Кафгункина, М.М. Мухамедова, Н.А. Мажитова, У.Д. Берикболова ҚАЗАҚСТАНДА ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КОММЕРЦИЯЛАНДЫРУДЫҢ ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	534
Р.Ш. Тахтаева, Е.Б. Абеуханова, М.Б. Молдажанов, К.Е. Хасенова, Л.З. Паримбекова ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТУРИСТІК ӘЛЕУЕТІН БАҒАЛАУ.....	547
Ш. А. Трушева, А.Т. Тлеубаева, Р.Б. Сартова, А.А. Жакупов, А.Т. Кайдарова ҚАЗАҚСТАНДА МІСЕ ТУРИЗМ САЛАСЫНДАҒЫ САЯСАТТЫ КЛАСТЕРЛІК ТӘСІЛ МЕН РЕГРЕССИЯЛЫҚ МОДЕЛЬ НЕГІЗІНДЕ ІСКЕ АСЫРУДЫ БАҒАЛАУ.....	558
А.С. Уалтаева, Laszlo Vasa, М.Д. Уалтаев ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЕҢБЕК НАРЫҒЫН ТАЛДАУ: БЕЙРЕСМИ ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ.....	577

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Р.С. Ахитова, Л.Б. Бегалиева, Г. Мурсалимова, Ж. Абельтаева, Г.А. Джамашова ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ.....	5
К. Булатбаева, С. Жусупбаев, В. Адилова, Ж. Жакиянова, З. Айтчанова DIGITAL-РЕСУРСЫ КАК МОТИВАЦИОННЫЕ ФАКТОРЫ ПОВЫШЕНИЯ АКАДЕМИЧЕСКОЙ УСПЕВАЕМОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ (ИЗ ОПЫТА ПРЕПОДАВАНИЯ ПРЕДМЕТА «ИСТОРИЯ КАЗАХСТАНА»).....	13
Н.Г. Галымова, Ж.С. Мукатаева, Н.С. Жусупбекова, М. Оразбаева ПУТИ РЕАЛИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРИ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ХИМИИ.....	32
А.Қ. Ділдабек, М.А. Ермаганбетова, А.А. Тумышева АНАЛИЗ СУЩНОСТИ ПОНЯТИЯ “SMART ТЕХНОЛОГИИ” В СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЯХ.....	45
А.С. Елубай, Г.Сарсеке, Н. Бирай ПРЕДПОСЫЛКИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КАЗАХСКИХ И ТУРЕЦКИХ ПОСЛОВИЦ ПРИ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ.....	56
Н.Н. Ерболатов, А.Т. Байкенжеева, Н.А. Ахатаев, И.О. Аймбетова, Д.У. Сексенова СРАВНЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ МАГИСТРАТУРЫ ВУЗОВ КАЗАХСТАНА И ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ПОДГОТОВКЕ МАГИСТРОВ-БИОЛОГОВ.....	68
Е. Ергобек, Ш. Раманкулов, Е. Досымов ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА ОСНОВЕ ОБУЧЕНИЯ STEM.....	83
А.С. Ерсұлтанова., Н. Карелхан, Г.Т. Азиева, М.С. Уайсова, Л.М. Абдибекова ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ РЕСУРСЫ ПО ПРЕПОДАВАНИЮ ЦИФРОВОЙ ГРАМОТНОСТИ В ИНКЛЮЗИВНОМ КЛАССЕ.....	92

Р.З. Жилмагамбетова, Ж.Б. Копеев, К.Р. Кусманов, Д.И. Кабенов, А.А. Джакина ПЕРСОНАЛИЗИРОВАННОЕ АДАПТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ: АНАЛИЗ, СРАВНЕНИЕ, ВЫВОДЫ.....	102
Ж.А. Жумабаева, А.К. Рысбаева, М.Н. Оспанбекова, А.Д. Рыскулбекова, С.Ж. Турикпенова ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ МЕТАПРЕДМЕТНОГО ОБУЧЕНИЯ ПРЕДМЕТОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	114
Р.Ш. Избасарова Г.Н. Бектемирова ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ В ПОЛИЯЗЫЧНОЙ СРЕДЕ.....	131
Г.Б. Кожаметова РАБОТА С РАЗЛИЧНЫМИ ТИПАМИ РЕЧИ НА УРОКАХ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА НА СРЕДНЕМ ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ.....	146
Г.А. Наби, Б.К. Сактағанов, Ш.С. Султанбеков, Ш.К. Тухмарова, Л.Ш. Арипбаева РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ.....	160
Ш. Раманкулов, М. Нуризинова, Е. Досымов, А. Аханова ПРИНЦИПЫ И СОДЕРЖАНИЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ФИЗИКИ НА АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИКИ.....	172
М.С. Сабыржанова, С.В. Ананьева МЕТОДЫ И ПРИЕМЫ ИЗУЧЕНИЯ РОМАНА ЕРМЕКА ТУРСУНОВА «МАМЛЮК» В ВУЗЕ.....	187
М. Серік, Д.Ш. Тлеумагамбетова МЕТОДЫ РЕАЛИЗАЦИИ КРИПТОГРАФИЧЕСКИХ АЛГОРИТМОВ В СРЕДЕ ПРОГРАММИРОВАНИЯ PYTHON.....	203
М.М. Слямхан, Д.Б. Сыдыхов МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ПО МАТЕМАТИКЕ КАЗАХСТАНСКИХ ШКОЛЬНИКОВ.....	218

А.С. Смыков, З.К. Кульшарипова, Л.С. Сырымбетова, З.Ш. Шавалиева, И.О. Сайфурова, З.Е. Бурашова
ПРОБЛЕМЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В УСЛОВИЯХ
СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....231

Э.А. Султанова, Б.Н. Нусипжанова, Ж. Бисенбаева, Б.З. Медеубаева, Р.К. Досжан
РАЗВИТИЕ КУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГОВ.....246

К.Ж. Утеева, А.С. Жармағамбетова, Г.К. Касымова
ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ СОХРАНЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ
ИДЕНТИЧНОСТИ В МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ
В ГЛОБАЛЬНОМ МИРЕ.....257

ЭКОНОМИКА

А. Абдимомынова, А. Жайшылык, И. Ким, Э. Темирбекова, А. Алибекова
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ РЕГИОНА: СТРУКТУРНЫЕ
ОСОБЕННОСТИ И ФОРМИРОВАНИЕ ПРИОРИТЕТОВ.....267

Ш.К. Абикенова, А.П. Коваль, Л.М. Шаяхметова, А.Б. Бекмагамбетов, Ш.Т. Айтимова
СОВРЕМЕННЫЕ УСЛОВИЯ ТРУДА, УРОВЕНЬ
ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ТРАВМАТИЗМА НА ОСНОВЕ ДАННЫХ
НАЦИОНАЛЬНОЙ СТАТИСТИКИ И ДРУГИХ ИСТОЧНИКОВ
ИНФОРМАЦИИ.....281

Д.Т. Алиаскаров, Р.Т. Искакова, К.К. Муздыбаева, И.К. Райымбекова, С.Н. Мищук
ПРОСТРАНСТВЕННЫЙ АНАЛИЗ ПРОБЛЕМ МИГРАЦИИ В УСЛОВИЯХ
ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И СОЦИАЛЬНОЙ
СТАБИЛЬНОСТИ.....298

Ж.К. Алтайбаева, В.П. Шеломенцева, Д.З. Айгужинова, Ш.Е.Муталляпова, Р.К. Алимханова
ФИНАНСОВОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ
В ЖИВОТНОВОДСТВЕ.....315

Ж.А. Бабажанова, Ж.З. Баймукашева, Г.Ж. Рысмаханова, Ж.К. Басшиева, А.К. Оразгалиева
ПУТИ ЭКОНОМИЧЕСКИ ЭФФЕКТИВНОЙ РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИКИ
ЭТНИЧЕСКОЙ РЕПАТРИАЦИИ.....327

М. Баймаганбетова, М. Рахымбердинова, С. Баймаганбетов ВЛИЯНИЕ НЕФТИ НА МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЦИКЛЫ КАЗАХСТАНА.....	341
А.Ж. Бухарбаева, Г.Н. Бисембаева, Ш.Ж. Сейітжағыпарова, Б.К. Нурмаганбетова, А.Ж. Машаева МИРОВЫЕ ТРЕНДЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ.....	354
Н.Б. Давлетбаева, Ж.А. Бабажанова, З.Б. Ахметова, Г.М. Мухамедиева, С. Серикбаев ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЭТНИЧЕСКОЙ РЕПАТРИАЦИИ В СТРАНАХ ИССЛЕДОВАНИЯ.....	366
С.Т. Дошманова, Б.Ж. Болатова, Г.А. Мауина, А.Ж. Жолмұханова, М.Замирбекқызы ВЛИЯНИЕ НАУКИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ЭКОНОМИКИ.....	382
Р.А. Есберген, Г.Н. Асрепов, А.К. Оразгалиева, Г.М. Сагиндыкова, Ш.У. Ниязбекова ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ АКИМОВ СЕЛЬСКИХ ОКРУГОВ АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ.....	391
Б.А. Жүнісов, Г.К. Демеуова, М.Г. Қайырғалиева, Г.М. Сағындықова, Т.Ф. Алхассан ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ ЗАНЯТОСТИ СРЕДИ МОЛОДЕЖИ.....	407
З.О. Иманбаева, А.К. Оралбаева, А.Ж. Наурызбаев, М.А. Умирзакова, Б.Х. Айдосова СОВРЕМЕННЫЕ СИСТЕМЫ КАЛЬКУЛЯЦИИ И ОПЫТ ИХ ПРИМЕНЕНИЯ НА ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ.....	423
Г.Е. Кайрлиева, Г.К. Жанибекова, К.Б. Утегенова, А.Т. Султанов, Е.А. Богданова САМОЗАНЯТОСТЬ И РАЗВИТИЕ НЕСЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА СЕЛЕ.....	439
А.М. Кулагина, Д.Е. Нурмуханбетова, С.З. Сайдуллаев РАЗРАБОТКА КЛАССИФИКАЦИИ УСЛУГ ПИТАНИЯ КАК ЭЛЕМЕНТА СИСТЕМАТИЗАЦИИ ПОНЯТИЙНОГО АППАРАТА.....	452

- А.А. Куланов, М.А. Айтказина, Э.А. Рузиева, А.Д. Каршалова, А.К. Саулембекова**
ВЛИЯНИЕ ЗЕЛЕННЫХ ИНСТРУМЕНТОВ НА СОСТОЯНИЕ
ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ.....470
- Г.Т. Кунуркульжаева, А.К. Бакпаева, И.Т. Имангалиева, Г.К. Демеуова, Ж. Байшукурова, А.А. Нургалиева**
ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БАЗЫ ОЦЕНКИ КАЧЕСТВА
ЖИЗНИ СЕЛЬСКОГО НАСЕЛЕНИЯ.....483
- Л.А. Курмангалиева, Е.Б. Аймағамбетов, Б.К. Джазықбаева, Б.К. Спанова**
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ
ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ И ИХ ФОРМИРОВАНИЯ.....497
- Г.Е. Нурбаева, А.Н. Ксембаева, Б.Б. Мубаракова, Г.К. Бейсембаева, Б.К. Смаилов, А.Ж. Куниязова**
ФИНАНСОВЫЕ АСПЕКТЫ ПОДДЕРЖКИ ДЕТЕЙ С ОСОБЕННОСТЯМИ
РАЗВИТИЯ.....507
- Л.А. Омарбакиев, Ж.Т. Рахымова, М.Т. Баетова, И.М. Баубекова**
ВЛИЯНИЕ ФАКТОРОВ АКТИВИЗАЦИИ РАЗВИТИЯ
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В КАЗАХСТАНЕ, В ТОМ ЧИСЛЕ
ИННОВАЦИОННОГО.....519
- А.С. Тапалчинов, Н.С. Кафтункина, М.М. Мухамедова, Н.А. Мажитова, У.Д. Берикболова**
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ КОММЕРЦИАЛИЗАЦИИ
ТЕХНОЛОГИЙ.....534
- Р.Ш. Тахтаева, Е.Б. Абеуханова, М.Б. Молдажанов, К.Е. Хасенова, Л.З. Паримбекова**
ОЦЕНКА ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ВОСТОЧНОГО
КАЗАХСТАНА.....547
- Ш.А. Трушева, А.Т. Тлеубаева, Р.Б. Сартова, А.А. Жакупов, А.Т. Кайдарова**
ОЦЕНКА РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТИ МІСЕ-ТУРИЗМА В
КАЗАХСТАНЕ НА ОСНОВЕ КЛАСТЕРНОГО ПОДХОДА
И РЕГРЕССИОННОЙ МОДЕЛИ.....558
- А.С. Уалтаева, Ласло Васа, М.Д. Уалтаев**
АНАЛИЗ РЫНКА ТРУДА КАЗАХСТАНА: НЕФОРМАЛЬНАЯ
ЗАНЯТОСТЬ.....577

CONTENTS
PEDAGOGY

R.S. Akhitova, L.B. Begaliyeva, G. Mursalimova, J. Abiltayeva, G.A. Dzhamashova IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION OF FUTURE TEACHERS BASED ON CASE TECHNOLOGY.....	5
K. Bulatbaeva, S. Zhusupbayev, V. Adilova, J. Zhakiyanova, Z. Aitchanova DIGITAL RESOURCES AS MOTIVATIONAL FACTORS FOR IMPROVING THE ACADEMIC PERFORMANCE OF STUDENTS (FROM THE EXPERIENCE OF TEACHING THE SUBJECT «HISTORY OF KAZAKHSTAN»).....	13
N.G. Galymova, Zh.S. Mukataeva, N. Zhussupbekova, M. Orazbayeva WAYS TO IMPLEMENT SOCIAL AND HUMANITARIAN SECURITY IN THE PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF CHEMISTRY.....	32
A.K. Dildabek, M.A. Yermaganbetova, A.A. Tumysheva ANALYSIS OF THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF “SMART TECHNOLOGY” IN MODERN PEDAGOGICAL SCIENTIFIC RESEARCH....	45
A.M. Elubay, G. Sarseke, N. Biray PREREQUISITES FOR THE USE OF KAZAKH AND TURKISH PROVERBS IN THE ORGANIZATION OF STUDENTS INDEPENDENT WORK.....	56
N.N. Yerbolatov, A.T. Baikenzheeva, N.A. Akhatayev, I.O. Aimbetova, D.U. Seksenova COMPARISON OF EDUCATIONAL PROGRAMS OF MASTER'S STUDIES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF KAZAKHSTAN AND APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TRAINING MASTERS OF BIOLOGY.....	68
E. Ergobek, Sh. Ramankulov, E. Dosymov THEORETICAL ASPECTS OF THE PROBLEM OF DEVELOPING STUDENTS' CRITICAL THINKING BASED ON STEM LEARNING.....	83
A. Yersultanova, N. Karelkhan, G.T. Azieva, M.S. Uaisova, L.M. Abdibekova EDUCATIONAL RESOURCES FOR TEACHING DIGITAL LITERACY IN AN INCLUSIVE CLASSROOM.....	92

R.Z. Zhilmagambetova, Z.B. Kopeyev, K.R. Kusmanov, D.I. Kabenov, A.A. Jakina PERSONALIZED ADAPTIVE LEARNING: ANALYSIS, COMPARISON, CONCLUSIONS.....	102
Zh.A. Zhumabayeva, A.K. Rysbayeva, M.N. Ospanbekova, A.D. Ryskulbekova, S.Zh. Turikpenova PEDAGOGICAL CONDITIONS OF TEACHING PRIMARY EDUCATION SUBJECTS THROUGH A META-SUBJECT APPROACH.....	114
R.Sh. Izbassarova, G.N. Bektemirova PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMING INFORMATION COMPETENCY OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS IN A MULTILINGUAL ENVIRONMENT.....	131
G.B. Kozhakhmetova WORKING WITH DIFFERENT TYPES OF SPEECH IN THE KAZAKH LANGUAGE CLASSROOM AT THE MIDDLE STAGE OF LEARNING.....	146
G.A. Nabi, B.K. Saktaganov, Sh.S. Sultanbekov, Sh. Tukhmarova, L.Sh. Aripbayeva DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF FUTURE SOCIAL EDUCATORS.....	160
SH. Ramankulov, M. Nurizinova, Y. Dosymov, A. Akhanova PRINCIPLES AND CONTENT OF TEACHING PHYSICS IN ENGLISH FOR FUTURE PHYSICS TEACHERS.....	172
M.S. Sabyrzhanova, S.V. Ananyeva APPROACHES AND METHODS OF STUDYING ERMEK TURSYNOV'S NOVEL "MAMLUK" IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	187
M. Serik, D.Sh. Tleumagambetova, METHOD IMPLEMENTATION OF CRYPTOGRAPHIC ALGORITHMS IN PYTHON.....	203
M.M. Slyamkhan, D.B. Sydykhov METHODOLOGICAL FEATURES OF FORMING FUNCTIONAL LITERACY IN MATHEMATICS OF KAZAKHSTAN STUDENTS.....	218
A.S. Smykov, Z.K. Kulsharipova, L.Sh. Syrymbetova, Z.Sh. Shavaliyeva, I.O. Saifurova, Z.Y. Burashova PROBLEMS OF PEDAGOGICAL CULTURE IN THE CONDITIONS OF MODERN EDUCATION.....	231

E.A. Sultanova, B.N. Nussipzhanova, Zh. Bissenbayeva, B.Z. Medeubayeva, R.K. Doszhan
DEVELOPMENT OF CULTURAL COMPETENCE IN THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF TEACHERS.....246

K.Zh. Uteeva, A.S. Zharmagambetova, G.K. Kassymova
TEACHING SIGNIFICANCE OF PRESERVING NATIONAL IDENTITY IN INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE GLOBAL WORLD.....257

EKONOMICS

A. Abdimomynova, A. Zhaishylyk, V. Kim, E. Temirbekov, A. Alibekova
ECONOMIC POTENTIAL OF THE REGION: STRUCTURAL FEATURES AND FORMATION OF PRIORITIES.....267

Sh. Abikenova, A. Koval, L. Shayakhmetova, A. Bekmagambetov, Sh. Aitimova
MODERN WORKING CONDITIONS, THE LEVEL OF OCCUPATIONAL INJURIES BASED ON NATIONAL STATISTICS AND OTHER SOURCES OF INFORMATION.....281

D.T. Aliaskarov, R.T. Iskakova, K.K. Muzdybaeva, I.K. Raiymbekova, S. N. Mishchuk
SPATIAL ANALYSIS OF MIGRATION PROBLEMS IN CONDITIONS OF ECONOMIC SECURITY AND SOCIAL STABILITY.....298

Z.K. Altaibayeva, V.P. Shelomentseva, D.Z. Aiguzhinova, Sh.E. Mutallyapova, R.K. Alimkhanova
FINANCIAL MODELLING OF BUSINESS PROCESSES IN LIVESTOCK.....315

Zh. Babazhanova, Zh. Baimukasheva, G. Rysmakhanova, Z. Basshieva, A. Orazgaliyeva
WAYS TO COST EFFECTIVELY IMPLEMENT THE POLICY OF ETHNIC REPATRIATION.....327

M. Baimaganbetova, M. Rakhymberdinova, S. Baymaganbetov
THE IMPACT OF OIL ON KAZAKHSTAN'S MACROECONOMIC CYCLES.....341

A.Z. Bukharbayeva, G.N. Bisembayeva, S.Z. Seiitzhagyparova, B.K. Nurmaganbetova, A.Z. Mashayeva
WORLD TRENDS IN THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE PROCESSES IN THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX.....354

N. Davletbayeva, Zh. Babazhanova, Z. Akhmetova, G. Mukhamediyeva, S. Serikbayev ECONOMIC EFFICIENCY OF ETHNIC REPATRIATION IN STUDY COUNTRIES.....	366
S.T. Doshmanova, B. Bolatova, G.A. Mauina, A.Zh. Zholmukhanova, M. Zamirbekkyzy IMPACT OF SCIENCE ON COMPETITIVENESS OF THE ECONOMY.....	382
R.A. Yesbergen, G.N. Asrepov, A. Orazgaliyeva, G.M. Sagindykova, N. Shakizada ACTIVITY OF AKIMS OF RURAL DISTRICTS OF AKTOBE REGION: PROBLEMS AND PROSPECTS OF EFFICIENCY IMPROVEMENT.....	391
B.A. Zhunusov, G.K. Demeuova, M.G. Kaiyrgalieva, G.M. Sagindykova, T.F. Alhassan WAYS OF IMPROVING EMPLOYMENT AMONG YOUNG PEOPLE.....	407
Z.O. Imanbayeva, A.K. Oralbayeva, A.Zh. Nauryzbayev, M.A. Umirzakova, B.H. Aydosova MODERN SYSTEMS OF CALCULATION AND EXPERIENCE OF THEIR APPLICATION IN DOMESTIC ENTERPRISES.....	423
G. Kairliyeva, G. Zhanibekova, K. Utegenova, A. Sultanov, Y. Bogdanova SELF-EMPLOYMENT AND DEVELOPMENT OF NON-AGRICULTURAL ENTREPRENEURSHIP IN THE RURAL COUNTRY.....	439
A.M. Kulagina, D.E. Nurmukhanbetova, S.Z. Saidullaev DEVELOPMENT OF CLASSIFICATION OF FOOD SERVICES AS AN ELEMENT OF SYSTEMATIZATION OF THE CONCEPTUAL APPARATUS.....	452
A.A. Kulanov, M.A. Aitkazina, E.A. Ruziyeva, A.D. Karshalova, A.K. Saulembekova THE IMPACT OF GREEN INSTRUMENTS ON THE STATE OF THE FINANCIAL SYSTEM.....	470
G.T. Kunurkulzhayeva, A. Bakpayeva, I. Imangaliyeva, G. Demeuova, Zh. Baishukurova, A. Nurgaliyeva FORMATION OF THE INFORMATION BASE FOR ASSESSING THE QUALITY OF LIFE OF THE RURAL POPULATION.....	483

-
- L. Kurmangaliyeva, E. Aimagambetov, B. Jazykbayeva, B. Spanova**
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE STUDY
OF INCOMES OF THE POPULATION AND THEIR FORMATION.....497
- G. Nurbayeva, A. Xembayeva, B. Mubarakova, G. Beisembayeva,
B. Smailov, A. Kuniyazova**
FINANCIAL ASPECTS OF SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL
NEEDS.....507
- L.A. Omarbakiyev, Zh.T. Rakhymova, M.T. Bayetova, I.M. Baubekova**
INFLUENCE OF FACTORS OF ACTIVATION OF ENTERPRENEURSHIP
DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN, INCLUDING INNOVATIVE.....519
- A. Tapalchinova, N. Kaftunkina, M. Mukhamedova, N.A. Mazhitova,
U.D. Berikbolova**
FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF TECHNOLOGY
COMMERCIALIZATION IN KAZAKHSTAN.....534
- R.Sh. Takhtaeva, Y. Abeukhanova, M. Moldazhanov, K. Khasanova,
L. Parimbekova**
EVALUATION OF TOURISM POTENTIAL IN EASTERN
KAZAKHSTAN.....547
- Sh.A. Trusheva, A.T. Tleubayeva, R.B. Sartova. A.A. Zhakupov,
A.T. Kaidarova**
ASSESSMENT OF THE IMPLEMENTATION OF POLICY IN THE FIELD OF
MICE TOURISM IN KAZAKHSTAN BASED ON THE CLUSTER APPROACH
AND REGRESSION MODEL.....558
- A.S. Ualtayeva, Laszlo Vasa, M.D. Ualtayev**
ANALYSIS OF THE LABOR MARKET OF KAZAKHSTAN: INFORMAL
EMPLOYMENT.....577

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

www: nauka-nanrk.kz

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Заместитель директор отдела издания научных журналов НАН РК *Р. Жалиқызы*

Редакторы: *М.С. Ахметова, Д.С. Аленов*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадырановой*

Подписано в печать 30.06.2023.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

40,0 п.л. Тираж 300. Заказ 3.

Национальная академия наук РК
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19